

מחֶסְמֵי קריאה לְמִקְדְּמֵי הַבְּנָה

(4) סימני פיסוק	(3) מילות קישור	(2) מאזכרים	(1) מילים לא-מוכרות
נסמן בקו גלי	נקיף	נסמן בשני קוים	נסמן בקו תחתון
<ul style="list-style-type: none"> • נקודה: אמירה של משהו "רגיל" • סימן שאלה: 1. שְׁאֵלָה, 2. תמיהה • סימן קריאה: 1. קריאה, צְעָקָה, 2. החלטיות • מרכאות: 1. דו-שיח, 2. כינוי, שֵׁם, 3. ציטוט, 4. היפוך משמעות • נקודתיים: 1. דיבור ישיר, 2. פירוט • סוגריים: 1. תוספת הסבר, ביאור, פירוש, 2. הערת אגב של הכותב, 3. ציון מראה מקום, 4. פירוט, 5. תרגום מילולי 	<ul style="list-style-type: none"> • זמן: כאשר, אחרי, אחרי ש, אחר-כך, ראשית... • סיבה: בגלל, בְּזָכוֹת, עקב, מפני ש, משום ש, היות ש, מֵאַחֵר ש, הואיל ו... • תוצאה: לכן, לפיכך, משום כך, כתוצאה מכך... • תכלית (מטרה): כדי, לְמַעַן, לְשֵׁם, בְּשֵׁבִיל, לְשֵׁם כֵךְ... • ניגוד: אבל, אולם, אך, לא... אלא..., בניגוד ל, לעומת, בהשוואה ל, וְאֵילּוּ • הוספה: כמו-כן, וגם, נוסף על כך, יתר על כן, לא רק... אלא גם... 	<ul style="list-style-type: none"> • כינויי גוף: הוא, היא... • מילות יחס בנטייה: אותי, להם, מִמֶּנּוּ, אֶצְלָן... • כינויים רומזים: זה, זו, הללו... • כינויי קניין: חברו • תיאורים: זמן (אז), מקום (שם), אופן (כך) 	<ul style="list-style-type: none"> • הבנה בהקשר • הפירוש המדויק אינו נחוץ • שורשים ומשפחות מילים • מילה נרדפת קרובה

שאלות איתור מיידע

מילת השאלה	הפעולה הנדרשת	מילה/ביטוי מרמזים	דוגמה
מי? מי הם?	לחפש בני אדם או בעלי חיים או צמחים	מילה המייצגת אנשים, בעלי חיים או צמחים	השומרים זיהו את הפורץ. מי זיהה את הפורץ?
מה?	לחפש שם עצם או ביטוי שלם צמוד לפועל	שם הקשור לפועל או ביטוי הנפתח ב-"ש"	המורה אמרה שאין להתכונן לקראת המבדק. מה אמרה המורה?
איזה? איזו? אילו?	לחפש מילה המתארת שם עצם	שם תואר הקשור לשם עצם	המורה שוחחה עם הילדים הגדולים. עם אילו ילדים שוחחה המורה?
כמה?	לחפש כמות	מילה שהיא שם מספר, מופיעה לפני שם עצם	חמישה נערים הצליחו לטפס מעל החומה. כמה ילדים הצליחו לטפס?
מתי?	חיפוש מילים המתארות זמן	אתמול, אחרי, אחרי ש, לפני, לפני ש, בינתיים, אשתקד...	הוא הגיע לבית הספר בתחילת השנה. מתי הוא הגיע?
היכן? איפה? מאין? לאן?	לחפש מקום או אירוע	ציון מקום או אירוע	הילדים הגיעו ליום ההולדת של ערן. לאן הגיעו הילדים?
למה? מדוע?	לחפש סיבה	כי, כיוון ש, מפני ש...	הילד הצליח כי השקיע עבודה רבה. מדוע הצליח הילד?
כיצד? איך?	לחפש אופן/מצב	מילה המתארת את אופן (דרך) הפעולה	הלכנו לאט. כיצד הלכנו?
לשם מה? בשביל מה? (למה?)	לחפש תכלית (מטרה)	כדי, בשביל, למען, לשם	יצאתי (כדי) לקנות לחם טרי. בשביל מה יצאת בשעה מוקדמת כל-כך?

שאלות ארגון מידע

מילת ההוראה	הפעולה הנדרשת	דוגמה
ציינו	לזהות מהם הפריטים העונים על הדרישה ולכתוב אותם בלי להרחיב	ציינו את הסיבות לפרוץ המלחמה.
הסבירו	להרחיב עמדה או ביטוי או אמירה, להסביר בלשונו את מה שכתוב בטקסט	הסבירו את הסיבה הכלכלית לפרוץ המלחמה.
הציגו	לציין ולהסביר, כלומר לזהות מהם הפריטים העונים על הדרישה, לכתוב אותם ולהרחיב עליהם	הציגו את הסיבות לפרוץ המלחמה.
תארו	לזהות מילים מתארות	תארו את החדר שלכם.
מיינו	לחלק לקבוצות על-פי תבחינים (לפעמים יש לתת שם לכל קבוצה.)	מיינו את התלמידים בכיתה לארבע קבוצות, ותנו שם לכל קבוצה.
הוכיחו	למצוא בטקסט משפטים המצדיקים את הטענה או את הדעה	הוכיחו כי אנשים רבים התנגדו לפרוץ המלחמה.
מה אפשר להסיק	להבין מתוך רמזים הכתובים בטקסט, את המשתמע, כלומר את מה שלא כתוב בטקסט בצורה מפורשת	מה אפשר להסיק מההפגנות הרבות שהיו ליד בניין הממשלה בזמן פרוץ המלחמה?
הדגימו, תנו דוגמה	למצוא בטקסט דוגמה העונה על הדרישה בשאלה (לפעמים יהיו המילים: למשל, לדוגמה, כמו...), או לחשוב על דוגמה מהעולם שלנו, המתאימה לדרישה בשאלה	תנו דוגמה לפעולה שעשו המנהיגים כדי למנוע את המלחמה.
השוו	להראות את הדומה ואת השונה בין שני פריטים או יותר על-פי תבחין מסוים (גודל, צבע וכדומה)	השוו בין החדר שלכם לבין החדר של ההורים שלכם.

יסוד מארגן של טקסט מידעי

הכללה ופירוט	סיבה ותוצאה	בעיה ופתרון	רצף	היבטים
<ul style="list-style-type: none"> • מילים מכוונות: סוגים, מינים • מילות קישור: מילות השוואה • מבנה: אמירה כללית, מכלילה, דוגמאות שונות, כלומר פירוט, לפי קבוצות שונות 	<ul style="list-style-type: none"> • מילים מכוונות: גורם ל, משפיע על, הסיבה היא • מילות קישור: מילות סיבה, מילות תוצאה • מבנה: תיאור של תופעה, פירוט הגורמים לתופעה, התוצאה וההשלכות מהדברים האלה 	<ul style="list-style-type: none"> • מילים מכוונות: בעיה, פתרון, פתר, הצלחה, כישלון, תקלה • מילות קישור: מילות תוצאה • מבנה: תיאור בעיה, הצגת פתרונות אפשריים או דרכים להתמודדות עם הבעיה 	<ul style="list-style-type: none"> • מילים מכוונות: ציון של שנים ושל תקופות, בהתחלה, בהמשך • מילות קישור: מילות זמן, כעבור, לאחר • מבנה: תיאור של התפתחות או תהליך 	<ul style="list-style-type: none"> • מילים מכוונות: מבחינת, מנקודת מבט • מילות קישור: מילות השוואה, מילות הוספה • מבנה: אמירה כללית שהיא נושא המאמר, תיאור וניתוח של היבטים שונים בנושא, ולבסוף מסקנה או המלצה

שיפוט של התנהגות: תיאורים של התנהגויות

תיאור ההתנהגות	ההסבר
אמיצה	עשיית פעולה יוצאת דופן שיש עמה התגברות על חששות ועל פחד
אחראית, בוגרת (היפוך: ילדותית, לא-אחראית)	עשיית פעולה על-פי הנדרש, שיש עמה מחשבה ולעיתים ויתור על משהו
ערמומית	עשיית פעולה המנסה לפגוע באחר או להשיג תמורה שלא בדרך הישר
מוסרית	עשיית פעולה השומרת על צדק, על כבוד ועל יושר
אנוכית, לא-מתחשבת	עשיית פעולה שהיא רק לטובת העושה אותה, בלי להתחשב באחרים
משמשת דוגמה	עשיית פעולה הגורמת לאחרים להתנהג באופן דומה
חכמה	עשיית פעולה שאת פירותיה רואים בטווח הרחוק, ולא מיד
לא-חברית (היפוך: חברית)	התנהגות הפוגעת באחרים
גאוותנית, שחצנית	הרצון להראות עדיפות על פני אחרים
משפילה	פגיעה באחר
פוגענית	עשיית פעולה בלי לחשוב שאחר יכול להיפגע ממנה
אנושית, רגישה	רגישות כלפי בני אדם או כלפי בעלי חיים

מודל לכתיבת עמדה

<p>לדעתי, _____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	<p>לדעתי אני חושב/ת</p>	<p>שיפוט מה דעתכם? מה עמדתכם?</p>	<p>1</p>
<p>מפני ש _____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	<p>כי מפני ש... מכיוון ש... משפט מכליל קצר</p>	<p>נמקו</p>	<p>2</p>
<p>בסיפור אנו קוראים כי _____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	<p>הדוגמה מהטקסט בשפתנו או ציטוט מהטקסט או גם וגם</p>	<p>הוכיחו מהסיפור</p>	<p>3</p>
<p>לפיכך _____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	<p>לפיכך אין ספק ש...</p>	<p>סיום</p>	<p>4</p>

